

Inspirationsnotat:

Hvordan kan ressourcepersoner bidrage til professionalisering af studiegrupper?

Den nationale arbejdsgruppe har gennemført en mindre undersøgelse på to UC'er (UCN og VIA) om, hvordan andre ressourcepersoner kan bidrage til professionalisering af studiegrupper. Det er et led i opfølgningen på erfaringsopsamlingen i 2018/19 og kommissorium for arbejdsgruppen i 2019/ 20. Undersøgelsen er igangsat, fordi fællesfunktionerne i professionshøjskolerne har som formål at understøtte uddannelserne og de studerendes læreprocesser, og derfor er det relevant at involvere dem i forhold til den strategiske indsats i læreruddannelsen.

Den mindre undersøgelse er gennemført i marts/ april 2020 og har bestået af interviews/ samtaler med 3 bibliotekarer, 3 pædagogiske IT-vejledere og 1 CFU leder og 1 CFU konsulent. Derudover er der gennemført interviews med 1 praktikleder og 1 praktikvejleder i relation til professionsperspektivet. Der kunne inddrages andre og flere ressourcepersoner i forhold til, hvad der giver mening, hvilket bør medtænkes i det videre arbejde lokalt, fx Facility management i forhold til fysiske rammer. De interviewede ressourcepersoner har som grundlag for interviewet modtaget den nationale arbejdsgruppens notat om Anbefalinger til professionalisering af studiegrupper, en kort interviewguide og definitionen af, hvad der forstås ved professionalisering af studiegrupper (uddrag fra arbejdsgruppens afrapportering 2019):

"Professionalisering af arbejdet i studiegrupper betyder, at der arbejdes med et relevant og begrundet indhold på hensigtsmæssige måder, der styrker de studerendes læring og udvikling af professionskompetencer. Professionalisering omfatter forventningsafstemning i forhold til formål, indhold, arbejdsformer, tid. Rolle- og ansvarsfordeling, klar kommunikation, samskabelse af processer og produkter og evaluering. Professionalisering af arbejdet i studiegrupper omfatter anvendelse af et fagsprog, en struktur for samarbejdet, facilitering og faglig refleksion over samarbejdet i studiegruppen".

I det følgende beskrives overordnede pointer på baggrund af analyse af interviewene, herunder konkrete eksempler, ideer og forslag til, hvordan ressourcepersoner kan bidrage til professionalisering af studiegrupper i læreruddannelsen. Støtte til professionalisering af studiegrupper kan både omfatte det sagsforhold, studiegruppen samarbejder om og samarbejdet i gruppen i et studie-, uddannelsesdidaktisk og iterativt perspektiv fra 1. til 4. årgang. Professionalisering handler således både om indhold og proces. Som en studerende udtalte i et interview i efteråret 2019: *"Det er jo ikke nok, at vi har redskaber til professionelt samarbejde i studiegruppen, hvis vi ikke forstår den opgave eller udfordring, vi skal samarbejde om".*

På trods af at det kun er en lille undersøgelse og med forbehold for generaliseringer på baggrund af det begrænsede datamateriale kan dette inspirationsnotat forhåbentligt anvendes som led i refleksion og dialog om, hvordan man lokalt kan samarbejde, og hvem der skal involveres for at styrke det videre arbejde med professionalisering af studiegrupper i et lærings-, trivsels- og uddannelsesdidaktisk perspektiv, dvs. både i et ledelses- og organisationsperspektiv og i forhold til undervisning, vejledning og studieaktiviteter

Pointer

- 1) Tradition og kultur
- 2) Involvering og samarbejde
- 3) Fremadrettet udvikling

1) Tradition og kultur

Gennem interviewene er det blevet tydeligt, at tradition og kultur kan udfordres, når det handler om den strategiske indsats i læreruddannelsen med professionalisering af studiegrupper. Det handler om uddannelsens tradition og kultur for at involvere ressourcpersoner/ fællesfunktioner, når der igangsættes strategiske indsatser, fx har den nationale strategiske indsats og de lokale prøvehandlinger i 2019/ 20 generelt ikke eller kun i begrænset omfang medtænkt involvering af fællesfunktioner og andre ressourcpersoner i forhold til professionalisering af studiegrupper. Det handler også om fællesfunktionernes traditioner og kulturer, hvor der overvejende tilbydes undervisning, vejledning og hjælp til hele hold og servicering af enkelte studerende, dog vejledes grupper i høj grad også, når der kommer mails eller henvendelser fra studerende med ønsker herom. Gruppevejledning er ikke drøftet med uddannelsen og har ikke været en systematisk indsats.

I interviews med bibliotekarer reflekteres der over dette:

"Vi kunne sagtens henvende os mere direkte til studiegrupper, men hvilke muligheder og platforme har vi for at henvende os til studiegrupper? Vi har meget at bidrage med i forhold til professionalisering af deres samarbejde i studiegrupper. Traditionelt underviser og vejleder vi studerende i forhold til litteratursøgning, kildevurdering, referencehåndtering, udlån og hjemskaffelse af materialer, mv. og ad hoc vejledning i biblioteket og tilbud om kurser, fx i referenceværktøjer, notatteknik, læsestrategier, mv., men vi hjælper også både med fastholdelse og trøst, når studerende oplever, at kravene virker alt for store, eller når de er for sent ude, har mistet overblik og er presset af afleveringsfrister".

"Vi skal ikke bedømme deres indsats, men vi kan hjælpe dem med at forstå meningen i krav fra uddannelsen. Når de ikke har adgang til opgavevejleder, bruger de også bibliotekaren i håb om at få be- eller afkræftet deres forståelse af krav eller metoder. Er denne metode kvalitativ eller kvantitativ? Hvad er forskellen på induktiv og deduktiv? Er det her en forskningsartikel?"

"Flere af os har været på vejledningskurser og er optagede af, hvordan vi i højere grad kan vejlede de studerende i studiegrupper, men det afhænger lidt af vores ressourcer, og hvor stort biblioteket er, og af den enkelte bibliotekars forudsætninger og kompetencer. Nogle har primært en "servicerings- og ekspeditionstilgang", mens andre er optagede af at blive bedre til vejledning".

Den samme pointe kommer frem i interviews med pædagogiske IT-vejledere, der også reflekterer over tradition og kultur i de pædagogiske it-tilbud.

"Det er typisk den enkelte studerende, der henvender sig til os for at få IT-pædagogisk hjælp, og vores kurser henvender sig også primært til hele hold eller den enkelte studerende. Vi kunne godt i højere grad målrette vores tilbud til studiegrupper, og i ITs Learning ligger der konkrete redskaber, som er målrettet til samarbejde i grupper".

"Det er egentlig kun få knapper, vi skal skrue på for i højere grad at målrette vores støtte til studiegrupper".

"IT-introduktion og -vejledning er i dag primært rettet mod at hjælpe studerende med at få adgang til IT-værktøjer og de digitale platforme. Der sker på introdagene og i enkeltstående begivenheder, hvor fx et nyt program eller lign. introduceres og ofte løsrevet fra den praksis, som de studerende

samarbejder om. Når de studerende oplever vanskeligheder henvender de sig i Servicecentret og får hjælp, og det er ofte i forbindelse med at "verden ramler".

I interviews med CFU leder og konsulent fremgår det ligeledes, at CVU tilbyder faglig sparring i forhold til materialekendskab og udlån af materialer til hold og studerende enkeltvis, men også til praktikgrupper, der typisk henvender sig til CFU konsulenter i forbindelse med deres forberedelse af praktik. CFU konsulenter bidrager – ud over sparring i forhold til materialer - også med egne og kollegers erfaringer med anvendelse af materialerne i praksis, hvilket styrker de studerendes tilegnelse af professionskompetencer.

"Der er en del kiggen over skulderen, og sådan her gør jeg – dvs. det er en slags reflekterende mesterlære", udtaler en CFU-konsulent og fortæller videre om, hvordan de studerende udvikler sig fra praktik på 1. årgang til praktikken på 4.årg.

"De studerende udvikler sig fra "novicer til reflekterende studerende", og her er det helt klart en styrke, at de arbejder sammen i praktik-studiegrupper, for de inspirerer hinanden så meget, og de kommer jo til at arbejde i professionelle fællesskaber i skolen, så det kan de lige så godt øve sig i".

En CFU leder fortæller, at CFU typisk bliver anvendt som ressourcecenter, og

"at CFU konsulenter ofte giver inspirationsoplæg på hele hold, det kan fx være på danskhold om anvendelse af ungdomslitteratur, film og medier. Næsten alle CFU konsulenter er kombinationsansatte, så det er hele tiden en afvejning af ressourcer".

Interviewene med praktikleder og praktikvejleder afspejler forskellighed i, hvordan der tages hånd om vejledningen af praktik- og studiegrupper på skolerne:

"Det er fx forskelligt, hvor meget gruppedynamik tages op i praktikvejledningen på skolerne, selvom det kan være en udfordring, og praktikvejlederen kan forstås som en legitim udfordrer. Det afhænger af tradition og kultur på den enkelte skole og af den enkelte praktikvejleder".

Samtidig udtaler en anden praktikvejleder, at

"Indsatsen med professionalisering af studiegrupper matcher den udvikling, der er i gang i skolen under forskellige titler: Stærke læringsfællesskaber, Faglige fællesskaber, Professionelle læringsfællesskaber – kært barn har mange navne. Det er et strategisk tiltag i en del kommuner for at styrke elevernes læring".

En væsentlig pointe er ifølge denne praktikvejleder:

"Det tager tid og kræver vedholdende og insisterende ledelse at ændre traditioner og kultur. Det er godt med en parallel udvikling i læreruddannelsen, så de studerende er rustede til at indgå i stærke fællesskaber i skolen som nyuddannede lærere".

2. Involvering og samarbejde

Det har været tankevækkende, at de interviewede ressourcepersoner har været meget interesserede i at deltage i en åben dialog om indsatsen om professionalisering af studiegrupper i læreruddannelsen, og at interviewene har været med til at idegenerere forslag til konkrete tiltag. Interviewene og samtalerne har således været med til at udvikle tradition og kultur. Læringspointen er derfor, at man i uddannelsen skal huske at involvere relevante ressourcepersoner fra start til slut i et ligeværdigt samarbejde, når der

igangsættes strategiske indsatser i uddannelsen, og det giver mening. Herigennem får man flere perspektiver og handlemuligheder til gavn for de studerendes udvikling af professionelt samarbejde i studiegrupper.

Pointer fra interviews med bibliotekarer:

"Vi vil meget gerne deltage i introforløb på 1. årgang om professionalisering af arbejdet i studiegrupper og kan bidrage med eksempler på studiemetoder i studiegruppearbejdet, fx Udefra ind versus Indefra ud. Du lærer af den viden, der kommer indefra og ud, fx ved at forberede 5 spørgsmål til hinanden i en studiegruppe, der tvinger de andre til at sætte sig ind i det og forholde sig til og give svar til de andre i gruppen".

"Informations- og formidlingsmæssigt har vi en udfordring med info målrettet studiegrupper, men vi vil gerne målrette vores kurser endnu mere til det, studiegrupperne har brug for og give dem sparring og vejledning i forhold til deres konkrete behov i forhold til de opgaver, de arbejder med og deres samarbejde, fx ved at stille gode spørgsmål til dem som "hjælp til selvhjælp", og nogle gange er det måske nok at give sig tid til at lytte og give sparring, hvis en gruppe har samarbejdsproblemer?"

"Ud over metoder kan vi også bidrage med vejledning, når studiegrupper bakser med afgrænsning af problemfelter ved at stille nogle spørgsmål, der giver dem anledning til mere dybtgående refleksioner: Hvem er det et problem for? Hvorfor er det et problem? Hvad er signalerne på at det er et problem? Eller Hvilke spørgsmål kan der stilles til en tekst? Hvordan får man teksterne til at tale med hinanden? Hvordan forholder teksterne sig til undersøgelsesspørgsmålet?"

"Vi vil gerne tydeliggøre, at bibliotekets undervisning ikke er et "frivilligt tilbud", men undervisning, der giver de studerende vigtige og nødvendige studiekompetencer, og det må underviserne gerne være ambassadører for og italesætte i undervisningen flere gange, for det er ikke nok, de studerende bare får det at vide en gang. Vi har ikke så gode erfaringer med frivillige tilbud".

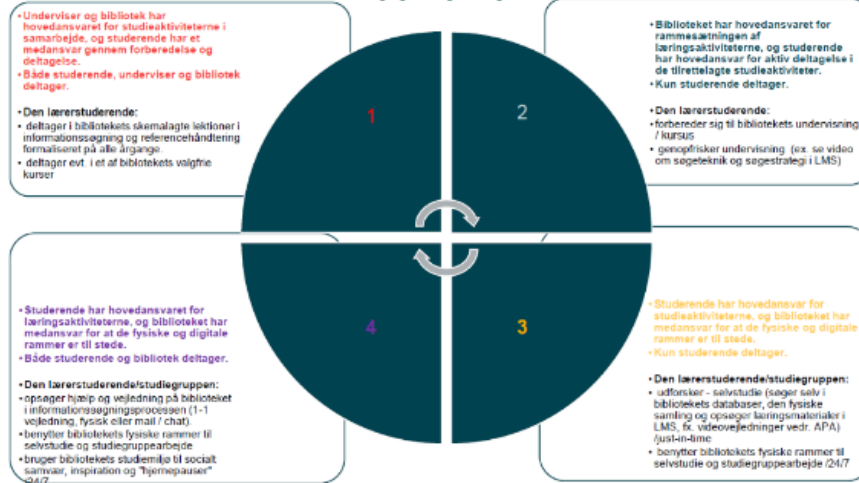
"Vi har arbejdspladser til studiegrupper af forskellig art samt individuelle og stille læsepladser. På 7.semester har vi aftalt skemalagt vejledning med bachelorgrupper, og vi tilbyder online kurser i litteratursøgning, metoder, mv og er i gang med at udvikle podcast. Vi har også været med til at udvikle en ny platform, hvor der kan hentes læringsaktiviteter til udvikling af studerendes akademiske digitale kompetencer, se <https://open-tdm.au.dk/blogs/stak/>"

Biblioteket i UCN understøtter den lærerstuderendes læring og videngrundlag og har offensivt anvendt studieaktivitetsmodellen til synliggørelse af, hvordan biblioteket bidrager:

"Vi understøtter og igangsætter aktiviteter, der styrker og støtter informationskompetence og læring i alle fire kvadranter i studieaktivitetsmodellen i samarbejde med læreruddannelsen. Informationskompetence opnås løbende og den enkelte studerende/studiegruppen opsøger løbende biblioteket for vejledning. Vi leverer ikke et svar, men er med til at facilitere søgeprocessen, hvor den studerende/studiegruppen selv finder svaret eller løsningen. Det betyder konkret, at biblioteket er til stede, der hvor der er behov, og hvor den enkelte eller studiegruppen er"

Biblioteket i Studieaktivitetsmodellen

UCN Biblioteket understøtter den lærerstudentens læring og videngrundlag

"Gennem de studerendes uddannelse vil der ske en progression i bibliotekets undervisning, som er integreret i den relevante faglige kontekst i uddannelsesforløbet i samarbejde med underviserne. Disse læringsaktiviteter er funderet i K1 og K2 fx forberedelse til undervisning, undervisning på hold, feedback og opfølgning på undervisning".

"Vi vil gerne skabe gode rammer for læring – selvstudie og studiegrupper. Vi oplever, at de studerende meget gerne vil inddrages i fællesskabsprojekter og udvikling af studiemiljøet generelt, da det er vigtigt for trivsel. Og når vi samarbejder på tværs, opnår vi spændende tiltag. Vores videre fokus er at understøtte studiegruppernes trivsel og læring på tværs af uddannelser og funktioner"

I interviews med pædagogiske IT-vejledere kommer der bl.a. følgende pointer frem:

"I virkeligheden er der rigtig mange IT-pædagogiske muligheder, der i høj grad kan bidrage til professionalisering af studiegrupper, fx hvordan man er online-facilitator på Skype, Teams eller Zoom, og hvordan man kan variere den elektroniske mødeform, så alle kommer til orde og bliver hørt. Hvem har hvilke roller? Hvordan styrkes de interpersonelle kompetencer? Hvordan udvikles et fagprofessionelt sprog? Og det er helt afgørende med forventningsafstemning og aftaler, så alle er enige om, hvad gruppen forventer af hinanden også digitalt".

"Der er en lang digitale gruppeværktøjer, der med fordel kan bruges i forhold til professionalisering af studiegrupper, når de samarbejder digitalt, især Office 365 programmer, Kanvas og ITs learning, som IT afdelingen kan supportere, og det er et stort ønske at hjælpe de studerede med digitale og tekniske samarbejds- og kommunikationsmuligheder i forhold til det, de samarbejder om. One-note kan fx anvendes til at skrive og dele dokumenter, anvende lyd og video og træne udvikling af mdt. og skr. fagsprog. Desuden indgår digitale platforme også i fremtidens samarbejdsformer på skolerne, og det er nødvendigt at lærerteams på skolerne kan bruge disse platforme mere professionelt".

"Dannelse af studiegrupper tager nogen steder afsæt i geografi eller de bliver administrativt sammensat, men et kriterium for sammensætning af studiegrupper kunne også være tid og rum, dvs. hvornår på dagen man bedst kan samarbejde, når nu meget samarbejde i studiegrupper sagtens kan foregå digitalt som supplement til fysiske møder".

CFU-leder og konsulent udtaler bl.a., at det er en stor fordel, når CFU ligger i samme campus/ bygninger som læreruddannelsen:

"Den fysiske nærhed øger tilgængelighed og dialogen med både undervisere og studiegrupper, og en stor del af CFU konsulenternes tid bruges på studerende.

"CFU tilbyder ligesom bibliotekerne fysiske studiearbejdspladser til studiegrupper, og de bliver ofte anvendt".

"Generelt er der et stort ønske om endnu mere samarbejde mellem CFU og læreruddannelsen, og det er samtidig et spørgsmål om ressourcer og om at anvende de begrænsede ressourcer bedst muligt. Og ja, det kunne være fint at udvikle en rammebeskrivelse i fællesskab, så samarbejdet mellem læreruddannelsen og CFU ikke "kun" er båret af personlige og relationelle kontakter".

"CFU kan godt bidrage til skoling ift. professionalisering af studiegrupper og fx komme med bud på kollaborativt samarbejde digitalt, og på 4.årgang kunne det måske handle om "Ny lærer", og i de oplæg CFU-konsulenterne holder, kan vi også understøtte indsatsen. Vi skal ikke overtage undervisningen, men indgår gerne i samarbejde om det. Jeg vil også tage med videre i vores system, om nogle af CFUs praksisnære kurser, der ikke er fyldt op, kan gives som tilbud til studiegrupper, fx kurser i konflikthåndtering, specialpædagogik, fagdidaktiske kurser, mv., men det nok kun en begrænset mulighed, som kan overvejes".

Praktikleder og -vejleder ser også gerne mere involvering og samarbejde med læreruddannelsen i forhold til indsatsen med professionalisering af studiegrupper:

"Vi har udarbejdet støtte- og ramme papirer med modeller og forståelser, der sendes ud til de studerende. Det er bl.a. en vigtig kompetence at kunne reflektere over egen og andres praksis. Meget kan læres gennem mesterlære i praksis, men uden refleksivitet og metarefleksion har det ikke et lærings- og udviklingsperspektiv. Som praktikvejleder skal man kunne skabe et dialogisk rum med de studerende, hvor der stilles spørgsmål også til vejlederens egen læring."

"Der er en systembegrænsning i praktikportalen, hvor der er en individuel log frem for en gruppe log til praktik-/ studiegrupper".

"Jeg ser et stort potentiale i at samarbejde mere med læreruddannelsen om professionalisering af studiegrupper og lærerteams i skolen. Der er så meget overlap, og jeg deltager gerne i møder med de studerende og begrundet, hvorfor det er vigtigt at kunne samarbejde professionelt i skolen med både kolleger, elever, forældre og andre samarbejdspartnere. Det er en kernekompetence som lærer at kunne samarbejde professionelt, og man holder ikke til lærerarbejdet, hvis man ikke er god til at lytte, kommunikere og samarbejde".

3. Fremadrettet udvikling

Der er stor interesse blandt de interviewede ressourcepersoner i at samarbejde med læreruddannelsen om professionalisering af studiegrupper, og samarbejdet kan igangsættes på alle niveauer og også gerne helt konkret ved at gennemføre mindre fælles pilotprojekter, fx tilbød en bibliotekar som nævnt at deltage i pilotprojekt/ introforløb for studerende med fokus på udvikling af bibliotekets støtte til professionalisering af arbejdet i studiegrupper.

En pædagogisk IT-vejleder i VIA henviser til følgende model (udviklet i VIA i samarbejde med UKON) som input og svar på spørgsmålet om, hvordan man fremadrettet kan samarbejde om udvikling og professionalisering af studiegrupper.

Fælles om uddannelser i verdensklasse:

Partnerskabshjulet

Partnerskab frem for "bestiller-udfører"

Pointen i modellen er, at man arbejder med et "partnerskabs-mindset" fremfor for en "bestiller-udfører-tænkning" kendetegnet af servicering og ekspedition. Partnerskabshjulet viser, hvad man skal samarbejde om og hvordan. Et ligeværdigt partnerskab er kendetegnet af, at de involverede parter fra start til slut indgår i et dialogisk samarbejde, når det giver mening, om alle faser i et udviklingsforløb, dvs. drøftelse af de tre overordnede "Hvad, Hvorfor og Hvordan - spørgsmål", herunder afklaring af gensidige forventninger og aftaler om, hvordan man bedst muligt kan supplere hinanden med de mange forskellige kompetencer, tilgange og perspektiver. Spørgsmålene er enkle at stille, men mere komplekse at svare på. Mange erfaringer har vist, at det er berigende, befriende og nogle gange besværligt at samarbejde – samme udfordringer som studerende oplever i studiegruppesarbejdet?

Det bliver spændende at se, hvilke lokale initiativer og prøvehandling, der igangsættes de kommende år i den fortsatte bestræbelse på at støtte de studerende i at professionalisere studiegruppesarbejdet i et lærings-, trivsels- og professionsrettet perspektiv.

For yderligere info om undersøgelsen, kontakt:

Bo Birk Nielsen, BBN@ucn.dk

Hanna Mølgaard, hmo@via.dk